

Pyoderma Gangrenosum ja Manuka-hunajan vaikutus

- Katy Martin-Skurr

Johdanto

Lääketieteellisen hunajan käyttö haavanhoidossa on hyvin dokumentoitua muinaisajoilta lähtien sekä egyptiläisten että kreikkalaisten parantajien joukossa. Näiden perinteisten haavanhoidon tuotteiden käyttö hiipui 1920-luvulla antibiootin keksimisen myötä. Viime aikoina antibioottiresistenttien bakteerien kehittyessä kiinnostus perinteisiin, ei-lääkkeellisiin haavanhoidon menetelmiin on kasvanut.

Tämä posterit esittelee Hilaryn tapauksen, joka otettiin hoitoon akuutisti pahentuneen Crohnin taudin vuoksi, jonka lisäksi hänelle kehittyi pyoderma gangrenosum. Hilary on antanut suostumuksensa hänen tietojensa käyttöön, nimet muutettu.

Kuka on Hilary?

Hilary on 56-vuotias nainen, jolla tiedossa oleva Crohnin tautihistoria. Tullessaan hoitoon hänellä oli aliravitsemusta, painon ollessa 45 kg. Hänellä oli nestehukka, vatsan turvotusta, kovia vatsakipuja sekä pahanhajuinen ripuli.

Hilary tiedosti, että hänen terveytensä oli heikentynyt jo jonkin aikaa.

Lääkitys sisälsi seuraavat: prednisoni, atsatiopriini, pentasa ja allopurinoli.

Hilary tupakoi paljon sekä joi 3-4 alkoholiannosta päivässä. Hän asuu aviomiehensä Bruce'n kanssa, joka on hänen tukenaan. Heillä on kaksi aikuista lasta, jotka asuvat alueella.

Kirurginen hoito

Hilaryn tila hoitoon tullessa oli kriittinen, ja hänet valmisteltiin välittömästi leikkausta varten. CT-kuvaus vahvisti vatsassa olevan ilmaa ja repeämisen riskin.

Kirurginen toimenpide

- osittainen paksusuolen poisto, ohutsuoliavanteen sekä mukoosin (limakalvo) fistelin muodostaminen

Mukoosi fisteli (mucous fistula) muodostetaan, jotta ylimääräinen kaasu ja lima pääsevät poistumaan distalisesta, toimimattomasta paksusuolen osasta. Hilaryn mukoosi fisteli muodostettiin, sillä vaarana oli, että jäljellä oleva peräsuolen pätkä repeäisi aiheuttaen vatsan alueen sepsiksen.

Hilary vietti 14 päivää tehostetun valvonnan osastolla, saaden parenteraalista ravitsemushoitoa sekä kaliumlisää. Hänet kotiutettiin 24 päivää hoitoon ottamisen jälkeen, ravintolisien kera.

Siitä huolimatta, että Hilarylla oli psykologisia vaikeuksia mukautua elämään avanteen kanssa, minulla ei ollut kotiutettaessa mitään erityisiä huolenaiheita häneen liittyen.

Hilaryn erittäin hoikka vartalo ja olemus aiheutti merkittäviä poimuja avanteen ympärille, mutta nämä saatiin hallintaan Eakinin Pelican – pussilla ja ihonsuojarengas Manuka-hunajalla.

Kuva 1. Hilaryn pyoderma gangrenosum

Kuva 2. Pyoderma gangrenosum

Kuva 3. Wellandin Aurum Convex – avannesidos ja Hyperseal- ihonsuojarengas Manuka-hunajalla

Kuva 4. Parantuminen

Kuva 5. Pyoderma parantunut

Toinen hoitajakso

Neljä viikkoa leikkauksesta, kotikäynnillä ensimmäisellä viikolla kotiuttamisen jälkeen Hilaryn huomattiin olevan kakektinen ja laihtuneen edelleen. Hän painoi 37 kg, kärsi hypotensiosta (88/40), vakavasta nestehukasta ja hänen munuaisensa olivat vaarassa vaurioitua. Oli selvää, ettei Hilary ollut yrittänyt parantaa heikkoa terveydentilaansa. Hilary otettiin välittömästi sairaalahoitoon ja hänellä havaittiin ruokatorven haavauma. Nesteytyksen, omepratsoliinohoidon sekä ravitsemuksen jälkeen hänet jälleen kotiutettiin. Tämän hoitajakson aikana Hilarylla havaittiin kehittyneen haavainen vaurio avanteen ympärille (katso kuva 1.).

Kolmas hoitajakso

10 viikkoa leikkauksen jälkeen, avannepoliklinikan käynnillä Hilary oli jälleen akuutisti huonovointinen. Hänellä oli vakavia vatsakipuja, jotka hän arvioi 10/10 voimakkuudeltaan sekä kärsi jälleen hypotensiosta ja nestehukasta. Kaikista hoito-ohjeista huolimatta, Hilary ei ollut pitänyt huolta terveydentilastaan. CT-kuvaus paljasti useita vatsan sisäisiä paiseita oikealla suoliluun kuopassa ja mahanportissa and pernan takana. Konservatiivisen antibioottihoidon jälkeen Hilary jälleen kotiutettiin.

Pyoderma Gangrenosum

Haavaumat Hilaryn ohutsuoliavanteen ympärillä diagnosoitiin Pyoderma gangrenosumiksi (nopeasti etenevä ihon märkäinen kuolio).

Pyoderma gangrenosum (PG) on harvinainen, vaikea, neutrofiilinen ihosairaus, jolla on erityisiä kliinisiä piirteitä. Lyon et al ¹ raportoi esiintyvyydeksi 0,6 % tai yksi 100 000 ihmistä kohden. Tyypillisesti PG:tä havaitaan nuorista keski-ikäisiin aikuisiin, hieman useammin naisilla. 50 %:ssa tapauksista PG liittyy johonkin yleissairauksiin, kuten haavaisiin paksusuolentulehduksiin, reumatauteihin tai hematologisiin sairauksiin. ^{1,2}

Useimmiten PG ilmenee jaloissa, pakaroissa ja vatsalla, mutta sitä havaitaan tavallisesti myös parastomaali-iholla.

Suurimmalla osasta potilaista, joilla on PG, on ohutsuoliavanne, muun tyyppisen avanteen sijaan. ¹ On mahdollista, että ohutsuoliavanteen ainutlaatuinen ympäristö ja toistuva sidoksen irrottamisen aiheuttava ärsytys vaihdon yhteydessä altistavat parastomaaliselle pyoderma gangrenosumille (PPG).

Vaikka PPG:n käyttäytyminen ei ole tiedossa, tyypillinen polku on kuitenkin kliinisesti havaittavissa:

- kivulias paise, joka tulehtuu nopeasti
- äärimmäisen kivuliaat sinertävät haavaumat (katso kuva 2)
- heikot ja epätasaiset reunat

Leikkaus kuuluu PPG:n hallinnan kontraindikaatioihin, sillä sen tuloksena haavautunut alue suurenee paranemisen sijaan.

PPG:n parantumaton haava heikentää avannepotilaan terveydentilaa ja vaikeuttaa avanteen hoitoa, aiheuttaen kipua ja epä mukavuutta. Vuoto ja erityisesti heikentävät sidoksen pysyvyyttä, aiheuttaen edelleen ohivuotoja ja heikentäen elämänlaatua. Kun haava on saatu hallintaan, PPG aiheuttaa usein arpikudosta vaikeuttaen avanteen sidontaa jatkossa.

Hilaryn pyoderma gangrenosum hoidettiin sirotejauheella, Wellandin Manuka-hunaja sisältävällä ihonsuojarenkaalla sekä Wellandin Aurum Convex – avannesidoksella. Syy tuotevalintoihin oli niiden sisältämä Manuka-hunaja, tavoitteena hoitaa PPG haavaumat kuntoon.

Hilaryn pyoderma parani nopeasti, eikä ole palannut (katso kuvat 4 ja 5). Aikaisemmin Hilary vaihtoi sidosta päivittäin. Hänen varmuuden tunteensa on parantunut ja hän käyttää nyt Wellandin sidosta ilman ohivuotoja kaksi päivää kerrallaan.

Myöhemmin Hilarylle kehittyi parastomaalityrä, joten vaihdoimme Wellandin Aurum Profile – sidokseen, joka sisältää myös Manuka-hunajaa. Joustava Profile mukautuu hyvin Hilaryn tyrän ympärille, muodostaen hyvän istuvuuden ja tarjoten samalla Manuka-hunajan hyödyt haavanhoitoon.

Manuka-hunaja ja haavanhoito

Manuka-hunajalla on useita haavanhoitoon vaikuttavia ominaisuuksia.

Antibakteeriset ominaisuudet

Manuka-hunajassa on korkeat pitoisuudet antibakteerista ainesosaa metyylyglyoksaalia (MGO).⁵ Tämän on raportoitu tehokkaasti estävän jopa 60 eri bakteerin kasvua, sisältäen sekä aerobeja että anaerobeja, gram-positiivisia tai -negatiivisia.⁴ 60 bakteerin listassa, joihin Manuka-hunaja vaikuttaa, ovat MRSA, E coli, Salmonella ja Staph aureus. Poiketen muista hunajista, Manuka-hunajan antibakteeriset ominaisuudet ovat valon ja kuumuuden kestäviä.

Seuraus Manuka-hunajan antibakteerisista ominaisuuksista on bakteerien aiheuttamien voimakkaiden hajujen väheneminen.⁵

Kostea haavanhoito

Hunaja on hygroskooppinen ja imee kosteutta ympäristöstä, estäen bakteerien kasvua. Hunajan korkea sokeripitoisuus pitää osmoottisen paineen avulla haavan kosteana, edistäen sen paranemista. Kostea haavaympäristö helpottaa sidoksen poistamista ja näin ennaltaehkäisee ärsytystä sekä kipua.

pH pitoisuus

Bakteerin kyllästämät haavat sekä ohutsuoliavanteen tuotos ovat molemmat hyvin emäksisiä, pH 7 tai enemmän, mikä ärsyttää ihoa merkittävästi. Manuka-hunajan pH arvon ollessa 3 eli matala, se happamoittaa pH ympäristöä ja näin ollen neutralisoi emäksistä ärsytystä iholla.

Haavakipu

Yleisin haavakipu johtuu tulehdusreaktion seurauksena hermopäätteiden altistumisesta prostaglandiineille sekä haavan turvotuksen aiheuttamasta paineesta. Manuka-hunajan tulehdusta hillitsevät ominaisuudet ja osmoottiset ominaisuudet vähentävät haavan turvotusta ja näin ollen haavan aiheuttamaa kipua.

Johtopäätökset

Kokemukseni Hilaryn hoidosta ja Manuka-hunajan hyödyntämisestä hänen pyodermansa (PPG) parantamisessa on saanut minut harkitsemaan Manuka-hunajan käyttöä sekä iho-ongelmia ennaltaehkäisevänä, että vaurioitunutta ihoa hoitavana. Olen sitä mieltä, että Manuka-hunajaa sisältävien avannesidosten käyttöä pyodermien hoidossa on hyödyllistä tutkia lisää.

Lähteet

1. Lyon, C. & Smith, A. & Beck, M. & Wong, G. & Griffiths, C. (2000) Parastomal pyoderma gangrenosum: clinical features and management *J AN Acad Derm* June 42(6)992-1002
2. Cullen, J. *Pyoderma Gangrenosum and Related Disorders* BMJ 2006; 333; 181
3. Simon, A. & Traynor, K. & Santos, K. & Blasé, G. & Boda, U. & Molan, P. *Medical Honey for Wound Care – Still the Latest Resort?* Advanced Access Publication 7 Jan 2008
4. Mandel, M. & Mandal, S. Honey: its medicinal property and antibacterial activity. *Asian pacific Journal of Tropical Biomedicine* 2011(1)2:154-160
5. Dunford, C. & Cooper, R. & Molan, P. (2000) Using Honey as a dressing for infected skin lesions *Nursing Times* 96 (14)7-9

Toim. huom. tämä on suomenkielinen käännös: alkup. potilastapaus Omnigon/Australia, lisätietoja asiakaspalvelu@medfanet.fi